

Remissvar Miljödepartementet - SOU 2020:72 Ett producentansvar för textil

SAMMANFATTNING

Sveriges Tvätteriförbund representerar drygt 130 medlemsföretag som svarar för en övervägande del av omsättningen inom den svenska textilservicebranschen. Samtliga medlemsföretag är auktoriserade enligt de krav som förbundet ställer på bland annat kvalitet, arbetsmiljö och hållbarhet. Textilservicebranschens cirkulära affärsmodell, där textilier av hög kvalitet hyrs ut, hämtas in, tvättas och kan användas ett stort antal gånger, är en viktig del i att minska användningen av engångsartiklar och bidra till ett cirkulärt samhälle. Hållbarhetsfrågor är centrala inom branschen och Sveriges Tvätteriförbund arbetar aktivt för att stötta medlemsföretag i deras miljöarbete.

När det gäller olika typer av textilier som hanteras i vattentvätterier finns det fyra större grupper:

- Hotell/Restaurang: Lakan och handdukar av naturfibrer (bomull/lin) eller blandmaterial (bomull/polyester).
- -Sjukvård/Hemtjänst/Vårdboenden etc: Arbetskläder av främst syntetiska material samt lakan av bomull eller bomull/polyester.
- -Industri: Arbetskläder för industrins anställda, vägarbetare, byggarbetare etc. – textilier som främst består av syntetiska material med en mängd detaljer (reflexer, dragkedjor etc.).
- Offentliga och privata lokaler: Entrémattor som främst består av syntetmaterial och oftast är gummibelagda (på undersidan).

I många fall handlar det alltså om företag som inom varje enhet hanterar relativt likartade textilier, och därmed genererar relativt likartat textilavfall, till skillnad från modebutiker eller hushåll.

Det är idag vanligt med RFID-chip i textilierna. På detta sätt håller tvätterierna kontroll på hur ofta textilier tvättas, hur mycket olika produktgrupper slits, eventuellt svinn mm. Dessa RFID-chip kan även innehålla information om den exakta fibersammansättningen i respektive textil. Det finns därför mycket goda möjligheter till en mycket effektiv sortering i den typ av återvinningsindustrier som idag är på väg att byggas upp och ett flertal samarbeten finns redan idag mellan tvätterier och aktörer som återanvänder, up-cyclar eller sorterar och materialåtervinner textilier.

SVERIGES TVÄTTERIFÖRBUNDS SYNPUNKTER

UTGÅNGSPUNKT

Många tvätterier hanterar ett mindre antal typer av textilier, t.ex. sänglinne, dukar och frotté av bomull eller poly-cotton. Sortering efter t.ex. fibersammansättning på plats i tvätteriet är därför oftast möjlig. Dessa "rena flöden" av textilier som genereras i vattentvätterier, dvs. textilier med mycket likartad karaktär och fibersammansättning, bör absolut inte blandas med andra textilier. Detta skulle försvåra vidare hantering och möjlighet till återvinning och återanvändning.

Eftersom många tvätterier har kontrollerade textilavfallsflöden, är de attraktiva leverantörer av råvara till materialåtervinning och up-cycling. En stor del av branschen är därför redan idag involverad i partnerskap eller delaktig i projekt för att kasserade textilier kan återanvändas, up-cyclas, re-cyclas eller på annat sätt återanvändas eller materialåtervinnas istället för att gå till förbränning. Ett flertal exempel finns på www.textilservicebranschen.se/innovation/.

Ett producentansvar för textilier måste riktas mot verksamheter/privatpersoner där utsortering och återanvändning/återvinning inte sker idag, och får absolut inte försvåra eller fördyra det återbruk och materialåtervinning som sker inom branschen redan idag – och som är under stark utveckling.

Ett producentansvar som omfattar textilservicebranschen, där textilier hyrs ut och där graden av återbruk/materialåtervinning redan är hög, riskerar att fokusera fel då det inte är utsortering och insamling som är utmaningen utan snarare att det saknas bra affärsmodeller för mottagning och vidare hantering av kasserade textilier.

UTREDNINGENS BESKRIVNING AV TEXTILSERVICEBRANSCHEN

Tvätteribranschen ligger redan idag långt framme i frågan om utsortering och återbruk/återvinning. Utredningen hänvisar till SMEDs rapport från 2018, där ett antal tvätterier svarade på frågor om mängder och avsättning av textilavfall under 2016. Resultaten visar att branschen redan då sorterade ut och hittade annan avsättning än förbränning för nästan 50 % av uppkommet avfall.

Utvecklingen inom området har fortsatt sedan dess, och andelen som idag går till förbränning är därför troligtvis ännu lägre. Eftersom få verksamheter, förutom tvätterier, kan ange vilka mängder textilavfall som uppstår inom den egna organisationen har utredningen (baserat på SMEDs antagande) gjort bedömningen att det textilavfall som uppstår inom verksamheter i de flesta fall troligen går till energiåtervinning/förbränning – trots att SMEDs sammanställning visar på en annan verklighet. Sveriges Tvätteriförbund undersöker årligen branschens utveckling inom området i sin auktoriseringsenkät och konstaterar att intresset för att hitta alternativ till förbränning är stort och att alltfler tvätterier lyckas hitta annan avsättning.

Att utredningen helt bortser ifrån textilservicebranschens arbete för ökad cirkularitet redan idag och att den redan kommit mycket långt i frågan är en stor brist. Istället för att premiera textilservicebranschens ansträngning och investering i återbruk och återvinning under de senaste åren, straffas branschen då andra branscher ligger efter i att föra statistik över sina avfallsflöden.

FÖRSLAGET SKAPAR INGA NYA INCITAMENT FÖR TEXTILSERVICEBRANSCHEN

Enligt utredningsdirektivet är syftet med producentansvaret att det ska öka insamlingen av textil för återanvändning och återvinning. Syftet är också att ansvaret för avfallshantering och återvinning av textil ska läggas på producenterna utifrån principen om att förorenaren betalar. Den som producerar och sätter en produkt på marknaden ska alltså också ansvara för att denna produkt omhändertas på ett miljömässigt korrekt sätt när den inte längre kan användas.

Tvätteriers affärsmodell består antingen i att de i) enbart tillhandahåller en tjänst, dvs. tvätt av textilier, vilket kan likställas med att biltvättar inte anses ha ett producentansvar för fordon, eller ii) hyr ut textilier till företag, med full kontroll över hanteringen från inköp till avfallshantering redan idag. På detta sätt tar textilservicebranschen redan idag ett ansvar för sitt avfall och "förorenar" inte marknaden med avfall på ett sätt som avses regleras genom producentansvaret.

Textilservice handlar för Sveriges Tvätteriförbunds medlemmar idag främst om uthyrning av textilier till kunder som betalar för tjänsten att ha tillgång till rena textilier under en viss period, snarare än

att äga produkten textilier. Affärsidén ger att branschen köper in textilier av hög kvalitet som kan tvättas många gånger, och lagas om det behövs. Det finns därför redan idag ett naturligt incitament för minskade mängder textilavfall bland Sveriges Tvätterförbunds medlemmar och ett eventuellt producentansvar skapar därför inte några ytterligare incitament för minskad generering av textilavfall.

De textilier som kasseras har i många fall fläckar som inte kan avlägsnas med annat än användning av starka kemikalier som anses vara mindre lämpliga ur ett arbetsmiljö- och miljöperspektiv. Denna typ av målkonflikter är viktiga att belysa, men lyfts ej av utredningen.

OTYDLIGHETER OCH RISK FÖR DOWN-CYCLING GENOM UTREDNINGENS FÖRSLAG TILL INSAMLINGSSYSTEM FÖR TEXTILAVFALL

Utredningen föreslår i 16 § att krav på tillstånd för att driva ett insamlingssystem inte gäller för insamling av textilavfall som uppkommit i eller i samband med yrkesmässig verksamhet. Detta skulle öppna för textilserviceföretag att t.ex. skapa ett branschspecifikt insamlingssystem där de rena fraktionerna från anläggningarna går direkt till de återvinnare/remake-aktörer som redan idag efterfrågar detta material.

Enligt 38 § föreslås dock att "Den som driver ett insamlingssystem som enligt 16 § andra stycket 1–3 inte kräver tillstånd ska överlämna det insamlade textilavfallet till ett insamlingssystem med tillstånd." Detta riskerar att göra att rena flöden blandas med post-consumer flöden, vilket försvårar vidare återanvändning och materialåtervinning. Att detta samtidigt inte är önskvärt framgår av 41 § som tydligt anger att "Den som driver ett insamlingssystem som enligt 16 § andra stycket inte kräver tillstånd ska behandla och hantera textilavfallet på ett sätt som främjar förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.", dvs. raka motsatsen till det som textilservicebranschen skulle tvingas till enligt 38 §.

För att inte skapa stora risker för suboptimering måste textilservicebranschens aktörer kunna fortsätta att leverera sitt textilavfall i obrutna kedjor till de som återbrukar/materialåtervinner avfallet. Kravet på överlämning till insamlingssystem med tillstånd måste därför strykas.

BEHOV AV FÖRTYDLIGANDEN

Väsentligt är även att tydliggöra vad som gäller när en textilserviceentreprenör tar textilier ur cirkulationsflödet och lämnar eller /säljer dem till en remake-aktör. Hamnar det inom avfallsdefinitionen och anses det som ett kvittblivningssyfte eller ett nyttiggörande av egendom? Även om man lutar sig på miljöbalkens definition av avfall behöver diskussionen kring och definitionen av avfallsbegreppet och kvittblivningssyftet förtydligas.

I förslaget adresseras hantering utomland enbart i §§58,59 för ideella aktörer och deras skyldighet att lämna data till Naturvårdsverket årligen. Det saknas en beskrivning av hur remake ska gå till utomlands, det vill säga kan en utländsk aktör inom remake anmäla sig och bli en insamlare? Vilken data ska den då lämna årligen? Enligt §57 eller så som anges för ideella §§58,59? Vad ska en utländsk remake-aktör göra med spill?

Kommer en remake-aktör som samlar in textilier från fler länder och blandar dessa i sin produktion, att anses som producent i Sverige när materialet sätts på marknaden trots att det up-cyclade materialet överstiger 80 viktprocent? (§8 p.4)

Dessa frågor behöver klargöras.

MÅL FÖR INSAMLING OCH ÅTERVINNING

De mål som utredningen presenterar visar tydligt på att utredningens förslag är helt anpassat för post-consumer textilavfall från hushåll. Metoden för att mäta utsorteringen och följa upp målen kommer inte på något sätt att återspegla utvecklingen inom textilservicebranschen.

Inom textilservicebranschen finns det mycket goda möjligheter att kontrollera verksamheters utveckling av hantering av textilavfall. Genom att rapportera in mängder inköpta textilier och avyttrade textilier, samt hur dessa avyttrats (styrkt med avtal/kvitton från mottagande aktörer), kan en verksamhet visa hur deras avfall hanteras och att balans uppstår över tid. Här måste målsättningen vara att avfallet som går till förbränning över tid minskar, vilket enkelt kan kontrolleras med inrapporteringar. Underlag kan krävas in vid revision.

Den rapportering som ett insamlingssystem utan tillstånd ska göra enligt 59 § kan alltså ske utan att ett insamlingssystem rent fysiskt samlar in avfallet från verksamhetsutövaren.

Om ett insamlingssystem utan tillstånd ska lämna ifrån sig insamlat avfall till insamlingssystem med tillstånd, har den inte längre rådighet över avfallet och kan därför inte ange den information som beskrivs i 58 § punkt 3-5 och 59 §. Sådan rapportering riskerar även att leda till dubbelrapportering (då det inte framgår av 54 § och 55 § att avfall från insamlingssystem utan tillstånd ej ska inkluderas i rapporteringen).

KONSEKVENSERNA FÖR TEXTILSERVICEBRANSCHEN

Enligt utredningen skulle kostnaderna för producenterna bestå i kostnader för administration av anmälan till Naturvårdsverket samt rapportering till insamlingssystemet. Därtill kommer tillsynsavgift till Naturvårdsverket samt avgift till insamlingssystemet för den textil som sätts på marknaden. Detta kan vara försvarbart utifrån ett Poluters Pays Principle-perspektiv (PPP), men det kan inte anses motiverat att lägga på dessa kostnader på en bransch som redan idag tar fullt ansvar för sitt textilavfall (och betalar för borttransport och hantering av detta).

Många av företagen i branschen har redan idag väl utvecklade samarbeten med återanvändnings- och återvinningsaktörer. Några exempel på samarbeten mellan textilservicebranschen och upcycling/återvinning är:

- Textilias investering i Re:newCell och samarbete med Södra Cell kring fiberåtervinning och SIPTex kring sortering för återvinning, samt upcycling i samarbete med Stormie Poodle, Leftover och UPCY.
- Elis samarbete med Reused & Remade, Södra, SIPTex, Stadsmissionen och WargoTexDevelopment samt flera utvecklingsprojekt.
- Lindströms samarbete med Stormie Poodle av främst frotté.
- Rikstväts samarbete med Reused Remade för upcycling av lakan.

Flera av Tvätteriförbundets medlemmar, bland andra Rikstvätt med ett stort antal anläggningar i hela landet, deltar just nu i ett av de större utvecklingsprojekten inom branschen idag – TexChain, som syftar till att skapa en plattform där aktörer som genererar textilavfall kan hitta aktörer som kan använda detta avfall för nya produkter. Utöver dessa stora aktörers samarbeten har även många mindre aktörer utvecklade samarbeten med t.ex. lokala fordonsföretag där uttjänta textilier används som putstrasor. Denna typ av samarbeten och den innovationskraft och utveckling som redan finns inom området riskerar att kraftigt försvåras av det förslag som nu lagts fram – vilket går rakt emot ambitionerna i regeringsuppdraget.

Ett producentansvar skulle kunna skada den innovationskraft och utveckling som redan idag finns på området. Det vore istället lämpligt att, från statens sida, tillgängliggöra mer utvecklingsmedel för att jobba från den pilotskala som idag råder för många potentiella återvinningstekniker, till full skala och möjlighet att omhänderta och upcykla relevanta mängder textilavfall, samt genom t.ex. Upphandlingsmyndighetens kravställningar för offentliga upphandlingar ta fram kriterier som ökar efterfrågan på återvunna och återbrukade textilier.

Textilservicebranschens flöden av textilavfall är betydligt enklare, renare och effektivare än vad post-consumer flöden någonsin kommer att kunna bli. Det vore därför både resurs- och miljömässigt ofördelaktigt att blanda dessa flöden i ett gemensamt producentansvarssystem.

AVSLUTNINGSVIS

Sveriges Tvätteriförbund ser positivt på en ökad återanvändning och återvinning av textilier. Förbundets medlemmar ser affärsutvecklingsmöjligheter i detta och har redan påbörjat eller planerar för direkta samarbeten med återvinningsaktörer redan idag. Ett producentansvarssystem skulle i värsta fall kunna leda till att pågående samarbeten inom ramen för forsknings-/utvecklingsprojekt påverkas negativt, vilket naturligtvis inte är önskvärt.

Vi ser inte att den största hämskon för en storskalig utveckling av återbruk och återvinning av textilier idag ligger i insamlingsledet, utan snarare i vidare behandling, där det fortsatt krävs utveckling av de tekniker som finns samt framväxt av ytterligare tekniker som kan hantera mer komplexa material. Vi ser att textilservicebranschen kan ha en viktig roll i att bistå företag som utvecklar processer för återvinning av textilier genom att tillhandahålla rena textilfraktioner med välkänd fibersammansättning. Detta arbete pågår redan idag och incitament finns redan för att utveckla detta, utan ett producentansvar där textilservicebranschens aktörer betraktas som producenter. För att stimulera ökad återvinning är istället ökat stöd för utveckling av återvinningsprocesser och aktiviteter som ökar efterfrågan på återvunna textilfibrer av hög relevans.

MALMÖ 2021-03/05

Daniel Kärrholt
Förbundsdirektör

Navigationsgatan 1 A
Box 186, 201 21 Malmö
+46 70 511 36 85
+46 40 685 14 00
daniel@tvatteriforbundet.se

www.tvatteriforbundet.se
www.kemtvätt.se
www.textilservicebranschen.se
www.tvättlinan.se